

08. september 2023

EM2023/78

I medfør af § 36 i Forretningsordenen for Inatsisartut fremsætter jeg følgende forslag til forespørgselsdebat:

Forslag til forespørgselsdebat om negativ konsekvens efter traume

(Medlem af Inatsisartut Najaaraq Møller, Siumut)

Der er mange rejsende psykiatere samt specialtrænede på kysten, hvor de tager ud til byerne og byggerne, for at behandle de borgere, der virkelig har meget behov for hjælp.

I denne sal, Inatsisartut's Mødesal, er jeg bekvem med, at der sker mere åbenhed, da tallene viser, at selvmord først begyndte at ske i 1960'erne, og tallene efter det viser en massiv stigning.

Der er bl.a. sat ord på negativ konsekvens efter skade som følger:

Som konsekvens af psykisk skade sker der negativ reaktion, skræmmende, overraskende ved rystende hændelser, som afstedkommer psykisk sår, og efterfølgende kan der hverken i kortere eller længere tid leves et almindeligt liv. Enkelte mennesker har alle forskellige negative konsekvenser.

Folketinget stadfæstede i 1953, at kolonitiden er forbi, og at der nu leves lige. Som vi ved, er der efter det, gjorde danskerne en heftig handling, og dem har vi også talt om her, f.eks. børn, der blev sendt til Danmark, som fik en undskyldning, spiralooplægninger, industrielt byggeri, hvor der blev tabt rigtig mange grønlandere, hvor levemåden slet ikke var genkendelig for os. Tallene viser indtil i dag, at alle disse ting har såret det grønlandske folk dybt. Men heldigvis har de unge, da de unge opdagede i 1970'erne, at der var noget skævt, blev Hjemmestyret indført i 1979, og Selvstyret blev indført i 2009.

Desværre er selvmordstallet ikke nedadgående. Vi fortsætter med, at mange ikke kan følge med levemåden, i undervisning, såfremt de ikke har en dansk levemåde at betragte dem værdiløse, og såfremt de ikke er gode til dansk, betragter vi dem mindre intelligente, ja, man har svært ved at finde en passende grimasse med hensyn til vores den måde, vi behandler vores medgrønlandere, i vort elskede land.

Hvordan kan vi gøre en positiv indsats ved den negative konsekvens, som vi alle mere eller mindre har oplevet, svær at få gjort noget ved som et samfund?

Vi har Ph.D.-studerende, som gør en indsats om selvmord. Hvordan kan vi benytte os positivt af det?

Der er mange børn, som udviser en negativ konsekvens efter en negativ hændelse, hvordan kan vi løfte disse i skolerne, i kommunerne samt i samfundet?

Jeg mener, at vi bør være mere fokuseret på en højere undervisning indenfor pædagogik i Ilimmarfik. Vi har et stort behov for vores medborgere med specielle evner, som har en god uddannelse, f.eks. indenfor kognitiv terapi, muligheden for specialuddanne sig indenfor somatisk terapi. Der er mange forskellige ting, som disse videnskabeligt veluddannede har mere viden om, og ovennævnte ting er blot eksempler.

Tal og mange undersøgelser viser:

- Familieskab, som samfundet har haft i mange år er bare erstattet med noget andet, har afstedkommet negative konsekvens efter såring af familier
- Ændring af levemåde, udenlændinge, her danskere, kunne mange indbyggere ikke længere genkende sig selv, som har afstedkommet forvirring, som har medført negative konsekvens, som for manges vedkommende har medført selvmord
- Sprog, som er meget i identiteten, og derfor laver fundament for mennesket, hvor der er en massiv negative konsekvens, fordi det bliver betragtet som utilstrækkeligt, for dem, vi kun har givet dansksprogethed samt for dem, som er udelukkende grønlandsksprogede, der er begyndt at selvmedicinere sig med euforiserende stoffer, da de negative konsekvenser, som de har været igennem, ikke bliver gjort noget ved, og disse viderebringes til den næste generation
- Diskriminering ved lønninger, hvor placering af danskere på højere niveau fortsat giver grønlanderne fortsat negative konsekvenser, er fortsat eksisterende, hvor de efter at have været betragtet mindreværdig som menneske, bliver en byrde for mennesket
- At nogle enkelte personer blandt et lille samfund er begyndt at nedtrykke deres medborgere, hvor de desværre behandler andre dårligt, f.eks. seksuelt misbrug af børn
- De kvinder, der nu er aldrende, som har fået opsat spiral, hvilke konsekvenser, det mon har for samfundet? Vi kan høre, at mange af dem er begyndt at misbruge euforiserende stoffer, nervesammenbrud, vrede, ja, vi kan sågar høre, hvilke negative konsekvenser, de har fået
- Forældre, som har fået fjernet deres børn, deres børn er blevet kidnappet og blevet fordansket, og vi ved, at det har skadet mange forældres liv, og disses efterkommere har videreført dårligdommene
- Dem fra Qullissat og Thulefolket, som er forvist fra deres by, kan vi såvel læse og høre

Lad mig spørge jer, mine medmedlemmer i Inatsisartut, hvilke former bør vi søge og få ordnet? Hvilken og hvad slags metode bør vi etablere? Er der nok af rejsende behandlere? Hvad koster det samfundet? Helt ærligt, vi der er skyld i det, der er sket i samfundet, er det noget, vi skal

betale? Hvor ligger ansvaret? Skal vi ved at vende det blinde øje til og med lukkede ører, prøve at lukke det? Socialarbejderne, som i forvejen mangler hænder, for få psykiatere, det næste bliver, at vi tænker os godt om.

Hvordan skal vi etablere et samfund, som er årvågne, ikke er passive og selv kan stå oppe? Såfremt sjælen ikke er med, er evnen til at komme videre ikke realistisk.